

»Filuren« spiller »Jean de France« i Musikhuset Aarhus og Kirsten Dahl »myrder« den i »Århus Stiftstidende«

Jean med en foreløbig kasket; i mellemtiden har man kreeret en stor paryk der sidder lige i øjet - og som løfter komikken ikke så lidt.

Rygterne meldte at der var en spøjs »Jean« undervejs fra Paris til Aarhus, og det var så sandt som sagt. På éngang Holberg - og et muntert stykke om nutidige generationssammenstød.

Holberg overdrev i *sin* udgave så dét sang, men det var heller ikke realistisk psykodrama han var ved at udvikle, derimod robuste pegen-fingre komedier uden mindste hensyn til sarte fornemmelser; Holberg fik varpet den unge tosse ud af vagten så hurtigt som han var kommet ind. »Filuren« derimod spiller »Jean« på en begavet og humoristisk måde - og med en flot udnyttelse af sprogets muligheder. Både dem der er inspireret af fransk *haute cuisine* - og dem der stammer fra et alt for hjemligt århusiansk grovkøkken. Det store tømrerskrummel, der har forelsket sig i Jean's århusianske kæreste, får grinet frem hos publikum så perfekt som Jean, når denne ruller sig ud *en français* - verbalt og *littéralement*.

Jean er en tosse, dét er sandt, og - som så mange andre tosser - nem at narre, men han er også én af vores egne; for en smule ret *har* han jo, den flinke unge mand der absolut *skulle* ud. Der er vitterlig nogle af de gamle, der ikke *tør* noget som helst, og som er groet fast bag parcelhusets ligustergrønne hæk - selv om de måtte rejse til Mallorca eller Nice en gang om året.

Forestillingen kunne sagtens serveres for et gymnasialt eller voksent publikum, men den er designet til børn i følgeskab med deres bedsteforældre; der er nok at grine ad og snakke om bagefter, hvad enten man er det ene eller det andet.

Det ville ikke være tosset, hvis forestillingen kunne komme længere ud i Kongeriget end til Aarhus Midtby - dét kunne den sagtens klare, hvis man ellers kunne finde en måde at rejse omkring med dekorationen. Scenografi og kostumer er vidunderligt simple - og effektive; der er det hele fra en poetisk bænk til en god bane for cykelbuddets mountain-bike. Og Jean's paryk og genbrugstøj kan være i en kuffert og giver en fin drejning væk fra 1700-tallet og lige ind i det nutidige centrum.

Cykelbuddet Arv, tjenestepigen Marthe og fatter Jeronimus i baggrunden. Foto: Filuren.

Dialogen er god; der er bevaret en sværm af Holberg's egne guldorn - foruden hans orientering mod det frankofile, og det er bestemt ikke så skævt, selv om orienteringen nu om stunder måske mere går i amerikansk end i fransk retning - i det mindste i visse kredse? Det afgørende er vel heller ikke om alle ting fremstår 100% korrekt, men om de *virker*, og dét gør de hér; fransk er sådan et taknemmeligt sprog at spille klovn på.

Det siges i disse år at man har glemt Holberg på Det Kongelige Teater. Ja - og hvad så? Man skal ikke spille Holberg, hvis man ikke har rigtig lyst, eller hvis man ikke har en god idé?

»Bådteatret« lavede for et par år siden en morsom og udfordrende »Jeppe«, »Det Danske Teater«'s udgave af selv samme komedie var heller ikke ueffen. »Grønnegårds-Teatret« spillede i sommer en perfekt »Erasmus«, »Aarhus Teater« har for ikke længe siden eksperimenteret med »Melampe« - og nu har »Filurerne« lavet en munter, moderne og velturneret »Jean«.

Det var ikke nogen tilfældighed at der for et par år siden var en skuespiller der omtalte Holberg som en gammel indtørret .... ting ..., men der er heldigvis flere teatre, der har tilstrækkeligt med fantasi og gå-på-mod, og så kan man bedre tale om spændstighed end om omtalte efterladenskaber.

Bjørn Andersen

Bemærkninger til Kirsten Dahl: »Kuldsejlet komik«

»Børnene bliver totalt hægtet af. Med mindre man måler publikumssucces på det, at børnene griner af den "frække" halvlumre situationskomik og falder på halen for den letkøbte leflen for det nutidssprog, som Filuren med ord som "herre-nice", "fuck-shit" har valgt at lade være fremtrædende træk i teatrets bud på en nutidsaktuel og vedkommende opsætning af Holbergs gamle komedie "Jean de France"« [»Århus Stiftstidende« 24.9.2007].

Fra én af mine bekendte hørte jeg at »Jean« havde fået dødsstødet i »Stiften«. Dødsstødet? Det var så mærkværdigt at jeg måtte se efter på: <http://stiften.dk/apps/pbcs.dll/article?AID=/20070923/STIFTEN/109231163>

Kirsten Dahl's artikel kan - i skrivende stund - ikke findes på Stiften's net-side. Derfor optrykkes den her:

Kuldsejlet komik [1 stjerne ud af 6]

Børnene bliver totalt hægtet af. Med mindre man måler publikumssucces på det, at børnene griner af den "frække" halvlumre situationskomik og falder på halen for den letkøbte leflen for det nutidssprog, som Filuren med ord som "herre-nice", "fuck-shit" har valgt at lade være fremtrædende træk i teatrets bud på en nutidsaktuel og vedkommende opsætning af Holbergs gamle komedie "Jean de France".

Det børnene oplever er seks kostume- og parykforklædte voksne, som karter rundt og råber en pinlig kuldsejlet komedie ud i Musikhusets pragtfulde nye børneteatersal, som til lejligheden er nutidsscenerograferet med en cykelrampe som den unge Arv "biker" rundt på som postbud i Steen Mouriers Århus-henlagte komediebearbejdelse.

Fortid og nutid er blandet i både kostume, kulisser og sprog, og tiderne er knyttet til henholdsvis de unge og gamle roller for at understrege en generationskløft mellem børn og voksne, nyt og gammelt. Men jeg er overbevist om, at de mindste børn, udover ikke at forstå ord som knarvorn og thi, ikke fatter, at det delvis er Holbergs tid, vi er i. Nutidsjargonen bliver de også kastet af med snak om Rentebanken, healere og Dior. Nu er nye ord jo skønt for alle aldre. Men ikke her, fordi børnene i stedet for at få anelser som de kan hæfte ordene til, kommer til at føle sig dumme.

I en opkørt og enstrenget komedie kan det kvikke barnehoved nok ane, at historien handler om, at man i selvbevidst søgen efter visioner kan blive naragtig selvglad. Og at anderledes opførsel og nye ideer kan have svære kår. Men i stedet for at gå ind i substansen i Holbergs tekst, har Filuren valgt at pakke den gamle komedie ind i plat pjank, som - uanset at det satiriske lag er til stede - hurtigt havner i rabatten, for her mestendels at køre tomgang i trivielle situationer som refererer til de voksnes verden. Det er beskæmmende og dybt forargeligt at markedsføre "Jean de France - tilbage til Århus" som teater for børn fra seks år. Det er misbrug af ressourcer og falsk varebetegnelse!

Med forestillingen modarbejder Filuren det, som dansk børneteater ellers vinder international anerkendelse for, nemlig at respektere barnet som et kompetent publikum, der på lige fod med den voksne næres af begavet kunst med frodig fantasi. Og det er synd for dansk børneteater, Filuren og børnene.

Kirsten Dahl

"Jean de France – tilbage til Århus". Frit efter Ludvig Holberg. Bearbejdelse: Steen Mourier. Instruktør: Lasse Dehle. Scenograf: Kirsten Victoria Lind. Musik: Morten Smidt. Medvirkende: Lars Dammark, Lene Hummelshøj, Asbjørn Agger, Kirsti Kærn, Lars Ditlev Johansen og Hother Bøndorff. Premiere på Filuren,

Selvfølgelig skal teateranmeldere skrive om tingene som de sér dem. Hvad ellers? De skal rose dét der bør roses, de skal dadle dét der ikke du'er. Men frem for alt skal de vel oplyse læserne? Hvad er det for et stykke? Hvad handler det om? Hvordan bliver det spillet? Jo mere læseren *selv* kan afgøre om stykket er værd at se, desto bedre. Men sådan er det ikke med *denne* anmeldelse:

Det er beskæmmende og dybt forargeligt at markedsføre "Jean de France - tilbage til Århus" som teater for børn fra seks år. Det er misbrug af ressourcer og falsk varebetegnelse!

Kirsten Dahl's omtale giver ikke læseren mange muligheder for at tænke selv; konklusionen ligger benhårdt fast fra hendes hånd: Stykket er dårligt (én stjerne ud af seks); dét er spild af ressourcer. Det er dybt forargeligt teater.

Ja, men dog. Hér har vi tilsyneladende en anmelder der ikke ryster på hånden, en anmelder der véd hvad der bør vides om dramaturgi og om børns psyke og fantasi - som ikke er bleg for at docere lektien, og som ikke gør sig det *allermindste* forbehold. Det er dristigt gjort.

Når jeg fra tid til anden møder folk der er meget sikre i mælet, spørger jeg (ganske stille) om de har noget at have deres meninger i. Kan de deres metiér? Har de undersøgt tingene grundigt nok? Er det relevant, dét de siger? Er de habile eller inhabile? Udtaler de sig med tungen lige i munden?

Som oftest, for ikke at sige *altid*, viser det sig at de meget sikre er *alt* for sikre, og at man gør klogere i at fæste sin lid til folk der går mere forsigtigt og tøvende til værks. Især hvis disse spørger grundigt ind - og hvis de forholder sig til tingene og problemerne med en vis ydmyghed og selvironi.

Hvis Kirsten Dahl havde fortalt noget mere om stykket, sådan nærmest objektivt - og uden at blande sine teaterpolitiske synspunkter ind, før eventuelt til sidst - så ville det have været fint. Men det gør hun ikke. Hun fortæller alle ting på én gang, men svinger først og sidst med slagterkniven - og derfor får man heller ikke en seriøs vejledning.

Havde jeg kun haft Kirsten Dahl's anmeldelse at holde mig til, ville jeg begribeligvis hverken se stykket eller tage nogen som helst af mine ældre og yngre bekendtskaber med ind at gøre det. Men stykket er anderledes og langt bedre end Kirsten Dahl skriver, og jeg er ret glad for at jeg fik set stykket før Kirsten Dahl hakkede det i stykker for mig.

Når hendes anmeldelse ikke du'er, er det formentlig fordi hun - når det kommer til stykket - tror at »Jean« er beregnet på 6-årige tilskuere, og fordi hun synes at formode at disse 6-årige går alene i teatret.

'Å nej!', kunne hun svare - 'nu bliver jeg tillagt noget andet end hvad jeg mener - og så er det jo nemt at nedgøre mig'.

Slet ikke, læs hendes anmeldelse. Jeg kender ikke Kirsten Dahl personligt, har ikke noget udestående med hende og har ikke den mindste lyst til at nedgøre hende.

Og modsat, nu jeg er ved det: jeg kender ikke »Filurerne« personligt og er hverken købt eller betalt af dem. Hvad jeg er interesseret i er ene og alene at styrke diskussionen om mester Holberg - og i dén forbindelse gøre opmærksom på gode opsætninger (det var dét der var hensigten med *min* Jean-kommentar, at fortælle dem der i forvejen kendte til Holberg - og til »Jean« - at der var en spændende og udfordrende udgave at sé og fundere over).

Kirsten Dahl taler om børns fantasi, men hun glemmer en vigtig ting, at dé børn der kommer for at se »Jean« ikke er alenegængere. Hun nævner det faktisk ikke med ét eneste ord. Ligesom hun heller ikke nævner at »Filuren« har lagt et ret alsidigt informationsmateriale på nettet; faktisk er det i den helt gode ende af hvad der leveres fra teatrenes side. Derimod skriver hun:

Med forestillingen modarbejder Filuren det, som dansk børneteater ellers vinder international anerkendelse for, nemlig at respektere barnet som et kompetent publikum, der på lige fod med den voksne næres af

begavet kunst med frodig fantasi. Og det er synd for dansk børneteater, Filuren og børnene.

Selvfølgelig kan man lave teaterstykker der er umiddelbart forståelige for mindre børn. Det kan være helt glimrende. Men efter min mening er det også glimrende, hvis teatrene husker at der - ude i virkeligheden - undertiden er underlige ting, der kalder på en forklaring, og at teater derfor ikke kun skal handle om at fortælle gode historier, men også om at sætte fokus på hvordan man kan håndtere besværlige ting. I tilfældet »Jean« blev det gjort indirekte, men meget virkningsfuldt.

Spiller man på en måde så børnene må spørge deres bedstemor til råds, altså spiller sine stykker som begyndelsen til en dialog og ikke som en endegyldig konklusion, så er det da ikke så galt, for nu at sige det på jysk? Nogle børn er ensomme selv i selskab med andre, det er sandt, men jo mere *alle* børn får lært at tale med hinanden, med deres familie og med deres lærere, desto bedre.

»Filuren«'s »Jean« er muntert, pågående, underligt teater, men først og fremmest er det kærligt over for sit publikum, og det undervurderer det ikke hvad fantasien angår, men kalder nærmest på den.

Holberg var 'oplysningsmand', et menneske der lagde den største vægt på det rationelle - og som givetvis undervurderede livets emotionelle sider. Dét bærer hans komedier også præg af, men eftersom han også var både nysgerrig og en god iagttager fik han 'meget med', og derfor er der meget i hans teater der er glimrende dén dag i dag, omkring 300 år efter. Men spiller man Holberg bogstavret, så går det slet ikke; historien har flyttet sig på afgørende vis siden dengang i 1700-tallet. Og spiller man ham modsat, på en meget moderne måde, kan det gå lige så tosset. Så hvis man *vil* spille ham, skal man have en god idé og en god hensigt, og så skal man man gøre alt hvad man kan for at realisere den.

»Filuren« har gjort et udmærket og gennemtænkt forsøg. Man har beholdt kernen og lavet en del om på udenværkerne. Det er absolut én af de måder man kan gøre tingene på. Selvfølgelig er det noget man kan diskutere, hvis man ellers er det mindste interesseret i hvordan man kan holde en gammel teatertradition i live. Det er dér vi skal hen. Vi skal møde teaterfolket med et opladt sind og med lyst til at gå i dialog. Vi skal ikke myrde dem, når de vover et øje, og slet ikke når de gør det på en kærlig og munter måde.

På det senere har jeg læst andre af Kirsten Dahl's teateranmeldelser for at sikre mig at jeg bedømte hende på redelig vis. Mange af disse anmeldelser har været informerende og forekommer også at være afbalancerede, så hun kunne såmænd godt overbevise mig om at hendes kommentar til »Jean« skal betragtes som en undtagelse af en slags. Men så må jeg spørge hvorfor? Hvorfor netop *denne* undtagelse? Er der en forhistorie jeg ikke kender?

Under spisebordet: Jeg hørte en mor og en bedstemor tale med bette Karen henne i cafeteriet. Moren sad med et vidunderligt skævt smil og fortalte om de mærkelige ting, hun havde hørt som barn, mens hun sad under spisebordet. Mon alle ting blev sagt på korrekt pædagogisk vis? Overhovedet ikke. Der blev sagt alt muligt, som mor'en bagefter fantaserede videre over. Hun strålede den eftermiddag over hele sin 5-øre, da hun fortalte om det.

Der sad en pige foran mig, der foruden sin bedstemor havde taget sin bamse med. Bamsen fik et klem et par gange, kunne jeg se, men pigen, som nok har været omkring de 8, fik også talt med sin bedstemor om dette og hint. Og sådan skal det være.

Indsigelser: Kirsten Dahl's anmeldelse har givet anledning til indsigelser fra Ivar Gjørup og Pia-Lill Jensen, begge medlemmer af »Filuren«'s bestyrelse; se nærmere på:
<http://www.filuren.dk/forestillinger/Jean/debat.htm>.

Filuren / Musikhuset Aarhus

Studiemateriale: http://www.filuren.dk/forestillinger/JeandeFrance_studiemateriale.pdf [giv tid, fil'en fylder ca. 3,5 MB]

Spilleplan 25.9.2007-3.11.2007

Forestillingen henvender sig til børn fra 6 år og opefter – og deres voksne!

Dramatiker: Steen Mourier

Instruktør: Lasse Dehle

Scenograf: Kirsten Victoria Lind

Produktion: Uffe Blaabjerg

Musik: Morten Smidt

Jean de France: Lars Dammark. **Marthe:** Lene Hummelshøj. **Arv:** Asbjørn Agger. **Elsebeth og Magdelone:** Kirsti Kærn. **Antonius og Frands:** Lars Ditlev Johansen. **Jeronimus:** Hother Bøndorff

---